

МИНУЛИ РАД У УСТАНОВАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Право на увећање зараде по основу минулог рада за запосленог који је био у радном односу у више различитих установа социјалне заштите остварује се као да је рад обављан код једног послодавца под условом да су ове установе део истог плана мреже или ако су основане од истог нивоа власти.

Из образложења:

„Према утврђеном чињеничном стању, тужила је запослена код туженог почев од 15.12.2008. године, где и даље ради, а претходно је радила у Градском центру за социјални рад у Београду, почев од 2.8.1993. године па све до преласка на рад код туженог. Дана 8.10.2014. године тужила је потписала Анекс број 3 уговора о раду којим је у тачки 10. наведено да се зарада запосленог утврђена у тачки 8. уговора увећава за 0,4% за сваку пуну годину рада остварену у радном односу у Центру за породични смештај и усвојење Београд, као и установама у истој делатности које су обухваћене истим планом мреже, односно основане од истог нивоа власти. Овим анексом је утврђено и да запослени (тужила) на дан ступања на снагу Закона о платама у државним органима и јавним службама има право на увећање зараде по основу минулог рада за пет година, девет месеци, четири дана. У периоду од 19.9.2014. године до 30.4.2016. године, тужени је тужилји исплатио умањену зараду по основу минулог рада, то јест без признања минулог рада оствареног за време рада у Центру за социјални рад Београд почев од запослења 1993. године па до преласка на рад код туженог. Висина потраживања тужилје, на име мање уплаћеног минулог рада, утврђена је на основу налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке.

Код напред утврђеног чињеничног стања, првостепени суд изводи закључак да се рад у установама социјалне заштите које су основане за обављање исте делатности сматра радом код истог послодавца, те да се из изнетог разлога у минули рад тужилје укључује и време проведено на раду у другој установи социјалне заштите. Отуда, по оцени тог суда, тужбени захтев ради наплате разлике на име мање плаћене накнаде у виду минулог рада је основан у целости.

Одлучујући о жалби туженог на наведену првостепену пресуду, Апелациони суд у Београду износи становиште да је првостепени суд погрешно применио члан 5. став 1. тачка 1) Закона о платама у државним органима и јавним службама, када је извео закључак да се ранији рад тужилје у Градском центру за социјални рад и рад код туженог сматрају радом код истог послодавца. Овакав став другостепени суд разрађује наводима да је тачно да су Градски центар за социјални рад и тужени установе које обављају исту делатност, али су им оснивачи различити (прва установа је основана одлуком Града, а друга одлуком Владе РС). На изнетом становишту другостепени суд темељи крајњи закључак да нема основа за урачунавање минулог рада који је тужила остварила код Градског центра за социјални рад. Стога, првостепена пресуда је преиначена, а тужбени захтев је одбијен као неоснован.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија тужилје је основана.

Преиначавајући првостепену пресуду, Апелациони суд у Београду је погрешно применио материјално право на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, што је за последицу имало доношење неправилне одлуке у жалбеном поступку.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“ бр. 34/01...21/16) у члану 5. став 1. тачка 1. прописује да запосленом додатак на плату припада за време проведено у радном односу (минули рад) – у висини од 0,4% од основице, за сваку пуну годину рада остварену код послодавца у смислу члана 1. овог закона. У ставу 2. овог члана прописано је да све установе у истој делатности обухваћене истим планом мреже, односно основане од стране истог нивоа власти, сматрају се истим послодавцем у смислу става 1. овог члана.

Према схватању Врховног касационог суда, одредбом члана 5. Закона о платама у државним органима и јавним службама, под категоријом „истог послодавца“ подразумевају се било установе обухваћене истим планом мреже, било установе основане од стране истог нивоа власти. Другим речима, а супротно становишту другостепеног суда, да би се могло констатовати да је запослени радни однос обављао код истог послодавца, у смислу овог закона, није нужно да се ради о установи обухваћеној истим планом мреже и основаној од стране истог нивоа власти, већ је довољно да буде задовољен само један од ових критеријума. Услови су, дакле, прописани алтернативно, а не кумулативно.

Даље, ревизијски суд налази да су Центар за социјални рад Београд (у коме је тужилца радила пре него што је ступила на рад код туженог) и тужени обухваћени истим планом мреже. Овакав закључак произлази из члана 63. Закона о социјалној заштити у коме, поред осталог, стоји да оснивање мреже установа социјалне заштите које пружају услугу домског смештаја, социјално – здравствених установа и центара за породични смештај и усвојење је у надлежности Владе Републике Србије. На основу ове одредбе закона, Влада РС донела је Уредбу о мрежи установа социјалне заштите („Службени гласник РС“ бр. 16/12 и 12/13) којом је, у члану 7, прописано да ће у оним јединицама локалне самоуправе за чију територију се у складу са овом уредбом оснивају центри за породични смештај и усвојење, до њиховог оснивања и обезбеђивања услова за почетак рада, послове из њихове надлежности обављати центри за социјални рад основани у тим јединицама локалне самоуправе, у складу са законом. Имајући у виду да је на основу ове уредбе прописана надлежност градских центара за социјални рад да врше послове за које је било предвиђено оснивање центара за породични смештај и усвојење, то је несумњив закључак да су ове установе део истог система мреже установа социјалне заштите.

У прилог изнетом становишту указују и одредбе Посебног колективног уговора за социјалну заштиту („Службени гласник РС“ број 11/15), који се непосредно примењује и којим је, у члану 60. став 1. тачка 1, установљено право запосленог на увећање зараде по основу минулог рада за сваку пуну годину рада оствареног у радном односу у установама социјалне заштите, дакле, без било каквог условљавања у погледу врсте установе и њеног оснивача. Такође, претходно важећи Колективни уговор за социјалну заштиту у Републици Србији („Службени гласник РС“ број 22/02), био је још екстензивнији када је у питању остваривање права на увећану зараду по основу минулог рада, с обзиром на то да је ово право везивано искључиво за дужину трајања радног односа, а не категорију и врсту послодавца (члан 19. став 1. тачка 1).

Осим тога, значајно је напоменути да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у допису од 24.4.2015. године истиче да како су све наведене установе социјалне заштите (међу којима су набројани Центар за социјални рад и тужени), основане за обављање исте делатности – социјалне заштите, по мишљењу министарства, могу се сматрати истим послодавцем приликом остваривања права на додатак за време проведено у радном односу (минули рад).

Следом реченог, Врховни касациони суд је становишта да постоји обавеза туженог да тужиљи исплати тражени износ на име увећања зараде по основу минулог рада. У предметном случају није било основа да тужени ускрати тужиљи исплату увећане зараде по основу минулог рада, јер јој ово право припада непосредно на основу закона, подзаконских аката и посебног колективног уговора из области социјалне заштите.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 3083/2019 од 11.6.2020. године, усвојена на седници Грађанског одељења од 16.03.2021. године)